

Andrej
Krevzel

POKRAJINA V AKVARELU

V Ermoni je bilo slavlje ped nad gladino reke, ki je tekla skozi središče mesta in delila stari del od novega. Množica je drsela po nočni gladini vode. Sonca, ki se je pred nekaj urami zataknilo za baročni zvonik, ni bilo več. Svetloba večernega mesta se je odbijala od valov v številnih odsevih in vsak dotik je bil drugačne barve. Od daleč je bilo mesto slišati kot brnenje vesoljskega plovila, ki je v blišču pristajalo na ravnini pristajalne steze.

"Hej, dragi moji, gor grem pogledat strašen razplet zgodbe, za katero so mi rekli, da mnogo obeta." Takoj je poskušal telefonirati Arnie, vendar si je premislil. V jeseni se vidimo. Po koritu so drvele vprege in duhovi legionarjev, pomešanih z beraškimi domačini, ki so poskušali posnemati stari Rim in njihove mestne navade. Za njimi so se potapljale race z ribjimi pljuči; resnično bi lahko rekli, da so puhasti račji mladiči s še nera-zvitimi perutmi in odraslim ptičjim stasom švignili v nadržje motne reke kot izstrelki, se nato dvi-

gnili iz notranjosti nad gladino, siknili v zrak kot kitajska svetila in se visoko pod nebom razpršili kot bengalični ogenj. Ko so ljudje pri nekem vžigu, ob katerem je vse zajela panika, videli gasilno brizgalno, jih je ob pogledu na pošastno napravo oziroma stroj deset omedlelo od prese-
nečenja, ostali so se pri prči pootročili. Za njih ni bilo dvoma; legije so dajale vtis imperatorjev in vse je kazalo na krvave obračune.

"Sven. Verjetno boš zelo presenečen, ker ti pošiljam pismo. Glede javljanja sem veliko okleval. Kanil sem najprej poslati telegram, toda zazdelo se mi je, da bi te preveč vznemiril. Prepričan sem, da se po vsej verjetnosti ti tega zavedaš malo manj, hočem reči, da se daš manj presenetiti, kakor o tebi predvidevam jaz. No spomnil sem se, kako telegram, vsaj tukaj na Štajerskem, gre skozi srce, kako ga kot ostro rezilo prereže na dva dela. Misli na slike srebrnega varuha v domačem kotu ali na prerezano goveje srce... Pomislil sem na telefon; toda kje najti to vražjo tehnično napravo, kje izbrskati številko, vidiš, zato se mi je pismo zdelo najprimernejše. Res je tudi, da sem za tovrstno komunikacijo porabil veliko energije, hočem reči, da sem se s težavo in muko v srcu lotil pisanja na papir, kar lahko razbereš iz poniglavo raztresene pisave. Oglasil sem se ti zato, da me obiščeš ob prvi priložnosti, kajti zame je to zelo pomembno, če pomislim in na to ves čas študiram, da danes nihče ne omenja patriotizma. Tako je tudi prav! Navsezadnje je današnji čas popolnoma drugačen... vse je drugače..., saj smo sami, mar ne...?"

*Pozdrav s premile Štajerske
Tvoj stric Albert*

Ujec Al torej, se je globoko zamislil Sven. Toda čemu vse skupaj tako iznenada, se sprašuje. Po tolikih letih se oglasi kakor star prijatelj dvomljivega slovesa in poskuša z njim poiskati stike z vsakdanjimi primeri, kakor da so njune življenjske poti bile prepredene s pogostnimi in rednimi srečanji.

Mmmm, koliko časa je poteklo, odkar je bil nazadnje pri njem. Za tem je bila že cela večnost, mala zgodovina, leksikon drobnjarij in različnih pestrih dogodkov, ki so ju čustveno in fizično na moč razdvajali. In zdaj pride ujec Al na površino modrega planeta kot krt iz rova in ga vabi... Sven se zazre skozi okno. Razmišlja o še enem odstavku, ki ga navaja v pismu. Takole razlaga: "To je legendarni dotik zraka s površino Štajerske, dragi moj Sven..." (Poglej no, pravi mu dragi Sven). Štajersko in ujnovino vidim iz zraka kot veliko žlico. Misel mu močno buri domišljijo, nasploh ob tem mrakobnem popoldnevu, ko se sklanja nad papirjem in zapisuje, kar bi naj zanimalo prejemnika začaranega pisma. "Drobne reči delajo vsakdanje življenje, medtem ko velike zgodovino..." zaključuje. Težka mora ga daje, ugotavlja Sven, ko poskuša z druge strani okna priklicati tisti redek lahkotni obisk v dopoldanskem času. Začne brodit po spominu, prepričan, da je resnično bilo v dopoldanskih urah, rahlo rosnih od nočnega dežja, v močnem zelenilu dreves, v bleščavosti mokrote na listih in travi; spominja se v nedeljo oblečenega Alberta, sicer ne tako zakomplicirano zapetega kot v prispemem pismu, toda spominja se ga oblečenega v pražnje, ko je nekam odhajal, veseleč se skrivnosti samo njemu poznanega cilja.

Katke, svoje hčere, si ni upal predstavljati, ujna pa je bledela kakor razpadajoča freska na steni kapelice.

Zadnje vrstice so se mu zdele posebej zmedene. Naprimer, nihče ne omenja patriotizma. Spreletela ga je negotovost. Jezava rdečica ga je pognala v zrak. Pohitel je, tekkel je po celem hodniku do vhodnih vrat kontejnerja poiskati prinašalca zagonetnega pisma, da ga povpraša po navodilih, če že ne po nasvetu, kako naj si razlaga pomen njemu omejenih besed. Ko pride do praga, poštarja ni več. Preprosto je izparel pod oblake.

Potem ga namuči enigmatičnost v "vse je drugače". Kaj za, je vse drugače! Mogoče zamegljen program statistov, katere si je predstavljal na širokem sončnem polju, ki kot ljudski veseljaki skačejo gor in dol z voza, polnega sena, in pri neobičajnem trimu pojejo alegorično pesem. Zdelo se mu je nemogoče pri pokrajinski simbiozi oziroma usklajenosti vlage gozdov in travnikov s poletno vročino, nasploh so se mu vse predstave v nazornosti spreobrnile, ko je ujec Albert omenil, da Paskal pripravlja neko predstavo. Le kaj bi naj pripravljaj. Kaj pa naj bi nasploh predstavljal?

Dodobra si ni znal predočiti "zdaj smo sami..."

Bogseusmili, kakšna ujčeva provokacija se mu je zdela v podstavljenih besedah, kakor da so mu uhajale iz ust kot slama iz strašila. Le čemu je nalepil toliko jalovega truda na polo japonskega papirja? Sven se je pomiril. Skratka, ujec Al sodi, verjetno vznemirjen zaradi Paskalovega početja ali pa je temu botrovalo neko drugačno vzdušje, da smo sami, samcati na tem grotesknem svetu, da

so dejstva pač sama sebi namen in da jih nima smisla razčlenjevati v nedogled. Namrdnil se je. Ne ve, kako naj sprejme novost, z veseljem ali pasivnostjo, kajti težko mu je bilo označiti ujševo nepredvidljivost.

Pred njim je bila motna projekcija v lestvici sivih tonov, ki so hkrati kazali na slabo fotografijo amaterskega snemalca. Podoba po spominu se mu je zdela nezanesljiva, kakor so bili nezanesljivi vsi kemični pripomočki z razvijanjem vred. Prepariranost na zrnatem papirju je osrečevala z minimalnim učinkom, in ko je poskušal določiti značilnosti, se je v trenutkih oblikovanja njegove podobe počutil zadovoljnega, če mu je lahko dostop do Štajerske omogočil na različne načine. Lahko se je gibal po zraku iz točno določene točke, tako meter ali dva nad pokrajino, nad priljubljenimi tlemi Štajerske, potoval skozi ozračje kot bard, in ko bi v resnici moral pristati, dati sebi človeške poteze, je zginil daleč za obzorje. S takimi pristopi se mu je na moč prikupil, vseh mu je bila Albertova ekshibicija. Po razčlenitvi pisma mu je bilo neskončno do tega, da bi tako kot on z golimi nogami zataval nekam brezciljno in da se pri tem s podplati ne bi dotikal peščenih tal.

&

Navkljub brezvoljnosti in visoki poletni vročini je bila zabava pri Arnie vzdržna. Vse je kazalo na to, da je hotel toplomer ponoreti do konca, če ne bi prijetno vlago vzdrževali z velikimi količinami hladne vode v vsemogočih in raznovrstnih do roba napolnjenih posodah, ki so jim bile na razpolago. Nadpovprečno so porabili veliko kaset-

nega ledu, stresenega v visoke kozarce s tropičnim sokom, zato niti ni bilo čudno, da so se izogibali alkoholnim pijačam, kar bi v normalnih okoliščinah izgledalo totalno nesmiselno, če že ne noro. Izjema, kakor je vedno pri takih stvareh, je bil harfist, za katerega se ni vedelo, ali je to bil ali ne. Sicer pa je bilo v teh težko složnih trenutkih poletja vsakemu posebej malo mar njegovih kvalifikacij, v glavnem, ko so se ostali nacejali z mrzlim palmovim sokom, je on kot folklorni patriot trmasto vztrajal pri pivu iz hladilnika, vendar s to posebnostjo, da steklenica ni bila zelene barve. Tihoma so bili vsi prepričani, da lajfa ni moglo biti zaradi izrednih razmer v ozračju. Glasbo so poslušali iz nacionalnega studia, kar je bil Arniejin predlog, v kar pa je Sven iz čistega protesta podvomil. Menil je oziroma natanko je vedel, da je razlog medlosti razpoloženja tičal čisto nekje drugje, da se pri tem ni bilo moč zgovarjati zgolj na vremensko konfuzijo. Arnie, gostiteljica in organizatorica družabnega bala, je kršila zračni prostor sobe v ohlapni majici. Jedra prsa so ji drzno plapolala in silila na svobodo. Bila je deklica za vse. Stregla je zdaj enemu, zdaj drugemu, vsem po vrsti. Hotela je utišati krasnega Dantona, ko ji je Sven nežno položil roko na ramena.

"Počakaj", je šepnil in prisluhnil so sumljivim novicam radijskega napovedovalca.

"Misliš, da bo vojna...?"

"Lahko postane zelo nevarno."

Harfist iz zloveščnosti nenadoma potisne vročo glavo v vodo, da je zacvrčala kot razbeljeno železo. Tipu se je ob slabih novicah očitno zbledlo.

Toda nihče ga ni hotel odvrniti od smešne akcije. Čakali so, nekdo je celo uporabil štoparico, da bi izmeril, kdaj bo samozvani glasbenik visokega ranga prišel po sapo. Ko je naposled zasikal, so že poslušali glasbeni kolaž zahodne Evrope in se poskušali navdušiti ob obujanju spominov na mini upor, ki so ga pred dnevi izvedli na katedri.

"Najboljši profesor je tisti, ki da možnost za upor," pravi Sven, "dobrodelneži ali dobrohotni tipi mi gredo na živce."

Predvsem punce se niso strinjale z njegovo trditvijo. So pač imele svoj razlog.

Oglasi se harfist.

"Čez tisoč let bodo moje kosti skupaj s harfo vrhunska in edinstvena najdba arheologije, če se bo takrat še tako imenovala. Najbolj tragično v tem trenutku pa je, vsaj meni se zdi, da bodo vsi moji znanci odkopani v pločevinastih škatlah. Vidite dragci moji, ali imam prav ali ne?"

In ko so vsi rekli v en glas "prav imaš", je nadaljeval: "Takrat se bom vrnil na takole zabavo, kakršno imamo danes, poiskal vas bom in spet bo vse okej..., nadaljevali bomo, prisegam... Znova pljuskne v vodo. Nihče več ne bi bil pozoren nanj, če se ne bi okoli njegove potopljene glave razvil oblak izbljuvkov, vzniklih na površje. Arnie ga je v hipu izdrla iz tolmunca, vzela brisačo in mu skrbno očistila obraz.

"Upam, da bo zdaj dal mir," je nekdo pikro pripomnil. Vnovič so prisluhnili topemu glasu napovedovalca, ki je napovedoval poskusno zatemnjevanje mesta, kar bo resne ljudi spravilo v skrb,

medtem ko se bo ravbarjem nasmejalo do ušes. Drugače se je vsem zdelo, da možak na oni strani Dantona sedi v kadi in namesto informacij v eter spušča šumenje vode iz kopalnice. No vidiš, so vzradoščeno menili, tudi onim v državnih studijih trda prede, skratka še bo peklenko vroče.

Obeti velike zabave so spuhteli v ozračje. Svena je nek vrag sunil od drobovja navzgor proti goltancu. Svinjsko se mu je rignilo. Zavrtel je z očmi, ker ni hotel vznemiriti Arnie, da ga muči sindrom klade.

"Rad bi šel," je zinil preplašeno. Vsi so zabrunjali v znak protesta. Arnie je našobila usta:

"Kaj te muči dragi?"

Nekdo iz tropa se je cinično posmehnil: "Žveplo bo žrl." Sven se je nagnil k njenemu ušesu in ji šepnil. Čez Arniejin obraz je stekla skrb. Rekla mu je, čuvaj se, in ga poljubila.

&

Noč mu je bila morasta zaradi dveh razlogov. Zaradi lastne neopreznosti, ko je prečkal železniške tire in zaradi slabosti po užitem belem napitku. Ni si mogel odpustiti neprevidnosti. Ko je prestopal železniške tire, oziroma ko je bil tik pred tem, da jih prestopi, je mimo njega švignil vlak in zdaj je trpel v predstavah lastnega pogreba. Sanjal je, kako skozi krsto, ki je imela majhno zastekljeno lino, opazuje duhovnika z vdolbinami v lobanji namesto oči in še druge meglene neprepoznavne podobe, sklonjene nad njim, ki so ga z iztegovanjem rok in krčenjem dlani proti sebi

vabile, naj se povrne mednje. Vse dosedanje podobe slave smrti so se mu sesule v prah, v ironično pokončevanje življenja. Ni se mu zdela častna za mladeniški heroizem, zaman, da bi se ji metal v naročje, brez smisla, da bi ji kujavo daroval svoje življenje za višje cilje, za blagor kesa in usmiljenja, trpljenja in obžalovanja. In zameril je tej podobi smrti, ki ga je hotela tako enostavno zabrisati po nasipu grušča, jeklenih tirnic in s katranom prevlečenih hrastovih pragov. Skozi okence je lahko videl posmehljive izraze neprepoznavnih pogrebcev, torej vse tisto, v čemer je neznosno trpel in se mu je zdelo vse odvratno neprivlačno. Svinje!

Duhovnik je odrival drhal z velikim pečakom v rokah. Pri robu je kamen dvignil visoko nad pošastno glavo in potem z vso silo sunil navzdol proti ležišču. Sven je v grozi sledil bližajoči se kamniti kepi, in ko je bila tik njegovega telesa, je močno počilo. Vrglo ga je pokonci. Dolgo je trajalo, preden je prišel k sebi in dojel dogajanje zunaj kontejnerja.

Po hodniku je ropotalo. Fantje s fakultete za živalsko medicino so rogovilili na vse kriplje. Neusmiljeno so tolkli po vratih vsake sobe in priznati si je moral, ko je dokončno prišel do normalne sape, da jih je bil zelo vesel. Rešili so ga težke more, čeprav je vedel, da ne bo mogel več zaspati. Napol sede je preždel do jutranjih ur, ko je zoreča svetloba začela vračati nekaj otipljivega in logičnega. Menda je kar v polsedečem položaju odšel v kopalnico in odvil bateriji do konca. Najprej topla, je moledoval, veliko tople vode, da popustijo krči. Kabina je bila kmalu

polna meglene sopare. To je dobro. Prepustil se je ostremu bičanju vodnih niti, ki so pritekale iz cedilnika nad glavo. Vroča voda ga je žgala po telesu in mu hkrati omogočila, da se je izvlekel iz opičje skrotovičenosti v normalen stas. Ko je po otiranju z brisačo ugotovil, da svet le ni tako krut okoli njega, je po kotih odkril sledi vražje nočne hajke. Po tleh je ležala razbita steklovina, v koritih je bilo v detergentih namočeno pobruhan perilo. Vznemiril ga je smrad alkoholnih sparin, podvizzal se v sobo in jadrno zložil v potovalko nekaj predmetov za osebno nego. Pri tem kar ni mogel priznati, da je ob odhodu z Arniejine zabave odkril mejo med dvema svetovoma. Verjetno vsega ne bi mogel nikoli dokončno opisati, mogoče je tako bilo tudi prav, da ji ni omenil tega čudnega prostora pod skajem, da ji je zamolčal uјčevo pismo, da se je spotaknil ob lesene deščice v rjavem odtenku, ki so anahronizirale neko blede sliko železniških tirov, da je nanj vplival nepojasnjen znak v čudni krivulji, ki ga je spomnil na bolečino v trebuhu, da je to bila pozabljivost spraviti jih v določen simbolni pomenski red, ki bi mu poskusil dati natančnejše podatke v tabelo in izdelati odčitljiv graf. Zazdi se mu, da je brezračni prostor dokončno dovršen, ne dovoljuje ničesar - niti obrazložitev niti pojasnila. Pa vendar, da ne bi preveč brodil po megli, najde na dnu zanimivost, kar mu hitro menja moreče razpoloženje. Skozi zloben nasmeh ga prežme misel na pravičnost. Nič zato, če je opustil idejo, da bi pogнал v dir železniški monopol, ali če je propadlo potovanje na Štajersko z Auroro Borealis; tem lisjakom je treba na nek način dopovedati, da je prava katastrofa prespati prekrasno

sončno jutro. Na koncu hodnika, kjer je vratar umiral s slušalko na očeh, je ukresal šop pokalic in jih zalučal po hodniku. Sveto pismo pravi: mir med brati in sestrami.

Na ulici je popolnoma drugače. Hitro je opazil, da je bil plen štirih sten in da so mu misli povečini uhajale skozi eno samo okno. Na pločniku je hitro skopnela tesnoba. Počasi je postajal dovzeten za civilizacijo, za drobne odseve, ki so pomirjali njegovo dušo. Pot proti centru mesta nalašč traja dolgo, v učinkovitem in tehtnem do-
jemanju kozmosa ulice.

Na katedri ni bilo nikogar več. Vse je kazalo, da so šli rakom žvižgat. Hiše z vrtovi so se dolgočasile v pepelnato rumeni svetlobi.

Sven pomisli na Arnie. Hoče ji telefonirati. Od namere ga odvrne njen lepi obraz z vprašujočim očitkom, ker ji je le delno razložil, zakaj je zapustil zabavo. Gotovo je bila v skrbeh. Da bi se zoperstavil njeni magnetni moči, se je zatekel v stare opuščene vagone na odrinjenih tirih. Železniške postaje so pri nas vedno odrinjene daleč na rob mesta in niso v zvenceh ulicah ali pa same nimajo zvencega imena, kakor je to na primer Rue saint Lazaries v Parizu ali Roberts Hill v Londonu. Pri nas vse imenujemo kolodvor. Kolodvor desno, kolodvor levo in tako naprej... Ulice imenujemo po kmečko, tu in tam po tem ali onem pesniku, za katerega ne vemo, kaj je počel. Pri nas sta klinec in zelena solata eno in isto...

Sven se je ustavil na nekem od časa zmendranem vagonu in se prepustil stihiji romantike. To

je počel že v globokem otroštvu. Skozi rešetke je odkrival stare dobre znake infantilne eksotike, ki pa, kakor je hitro ugotovil, niso več vžgali. Zoprno so se izjalovili. Poskus obnavljanja ni uspel. To je bilo strašno slabo. Bolj kot na prijetnost, so ga spominjali na evforično odkrivanje srebrne plošče, neke posebne melanholične skušnje, o kateri je le malokrat oziroma nikoli govoril. Zanj je bil spomin na otroštvo kakor mešanica acetona in ihte, iz katere so nastali nepojasnjeni teki do roba ruše, polja, obronka, kjer se je začel gozd, do asfaltne ceste nekega naključno izbranega stičišča Štajerske, kjer bi naj odkril ploščo srebra v vsem svojem sijaju. Tako se je s strmenjem po železniškem poligonu lahko prepričal, da je njegove kosti in drobovje obšel čas sladkorja, in prvikrat do tedaj se mu je v ustih nabrala pajčevina.

Še nekoga je srečal, preden je kanil kupiti vozovnico za sever - severovzhod, sesti na podmornico in se odpeljati iz žalostnega mesta. Cimra, skrivnostnega človeka.

Sostanovalec v lisastem oblačilu je imel v zadnjem času neko nenavadno in nevsakdanjo vlogo. To je lahko razbral iz zapiskov, ki jih je omenjeni po naključju pozabil na mizi. Ničvrednež se je ubadal z nevsakdanjimi grozljivo nevarnimi opravki.

"Si prebral tole," ga je vprašal. Potem sta šla (na njegov predlog) v bližnji bife razčistiti obelodanjeno stvar in tam mu je razodel skrivnostni posel. Na inštitutu za biogenezo je poskušal razviti cepivo, s katerim bi pegaze in kentavre spreminjali v vojaške konje. Sven mu je takrat rekel, da se zna dobro šaliti, ko je omenil, da je hotel z oscilatorjem odkriti glas rib v akvariju. Možak

je začutil njegovo nejevernost, zato mu je z jezno resnostjo odvrnil, da se za njegove projekte zanimajo nekateri posebneži, ki so blizu vladnih krogov.

"Navsezadnje," je rekel zmagoslavno, "si tudi ti v nevarnosti. Kajti odkril si nekaj, česar sploh ne bi smel, v kar sploh ne bi smel vtikati svojega zanikrnega nosu. Če boš imel sitnosti, si jih sam zapiši za uho."

Po debati je prestal nekaj težkih trenutkov. V popoldanskem dremežu se mu je maščevalo nezaupanje. Prijeli so ga neki tipi brez obraza, strpali v limuzino in ga odvedli na kliniko. Ni mogel kričati, ko je preplašen ugotovil, da so mu noge postajale živalsko kosmate in da je globoko v srcu nemo prosil sterilne maske kirurgov, ki so z odobravajočim kimanjem sledili uspešnemu razvoju, naj ga rešijo poskusa. Od takrat naprej se nista več uspela zbližati. Izogibal se je njegovih vražjih poti, kar mu je cimer ob tem trenutku slovesa tudi poočital. Karal ga je, da ga ni na spregled, ko je potrebno čistiti stanovanje.

"Še sploh hodiš na predavanja?"

"Seveda hodim," mu je Sven samozavestno odvrnil. Razveselil se je v sebi, da je to res. Tip ga je sumnjičavo opazoval, Sven pa se tiho zahvalil čudovitemu pisku lokomotive. Rekel mu je, da mora oditi, kajti njegova prisotnost ga je spravljala iz ravnovesja.